

učenici čitaju iz njegove gestakulacije. U glavnom dijelu sata slijedi vježba asertivnosti s kojom učenici/učenicice postaju svjesni vlastitih vrijednosti i vlastitih nedostataka, koje sami uočavaju.

U nastavnom listiću se govori o asertivnosti koja nam omogućava da se izborimo za svoja prava, a da pri tome ne smijemo narušiti prava drugih, jer Uzvišeni u Kur'anu kaže: „... i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli.“ (El-Hudžurat, 9)

Ovaj radni listić se završava ajetom: „Allah, dž.š., nikoga nije zadužio preko njegovih mogućnosti... – A oni koji budu vjerovali i dobra djela činili - Mi nikog ne zadužujemo preko njegovih mogućnosti – biće stanovnici Dženeta, u njemu će vječno ostati.“ (Al-Araf, 42.)

Posljednja nastavna jedinica ima temu *Dogovaranje* koja ima za cilj stjecanje znanja o važnosti dogovaranja, razmjenjivanja mišljenja i savjetovanja svakog pojedinca u interakciji sa drugima, te donošenja odluka.

Učenici su dobili zadatak da nasele novu planetu. Dobili su zadatak da se dogovore koje osobine i vještine trebaju imati novi stanovnici (po tri osobine i vještine).

Donosili su odluke u parovima, grupama i u plenumu...

Po prezentiranju rezultata učenici su iskazali poteškoće koje su imali zavisno od nivoa kako su dogovarali...

Na kraju slijedi *radni listić* u kojem je istaknuta važnost dogovaranja u islamu:

„jedna od bitnih karakteristika islamskog sistema jeste dogovaranje i savjetovanje. Na arapskom jeziku se to naziva šura. Čak se i jedna kur'anska sura naziva Aš-Šura. U istoimenoj suri u 38. ajetu Allah, dž.š., kaže: „... I za one koji se Gospodaru svome odazivaju i namaz klanjaju, i o poslovima svojim se dogovaraju.“¹⁵

III Zaključak

Pred vjeroučiteljima danas stoji veliki zadatak. Naime, vrijeme moderne je proizvelo različite krize (moralne, eko-

nomske, političke, pa čak i religijske) gdje se čovjek našao izgubljenim. Pogotovo je to izraženo u Evropi, mjestu gdje su ljudi dugo vjerovali u materijalni napredak kao jedini kulturni napredak koji čovjeku priskrbljuje sreću (nažalost i danas to neki kod nas vjeruju).

Islam kao univerzalna religija ima šta ponuditi danas svijetu koji preživljava duboku krizu, ali se bojim da muslimani (koji danas za sebe tvrde da su muslimani), ne mogu prenijeti emanet koji im je ostavljen (sve je više muslimana/ muslimanki koje su spremne potpisati da ne žele da im djeca idu na vjeronauku mada o istoj imaju veoma skromna ili nikakva znanja), jer danas većina muslimana niti dovoljno poznaje, a niti živi islam. Vjeroučitelji/vjeroučiteljice, imami i muallimi imaju danas više nego ikad povijesnu zadaću. Da li je mogu, ili da li će je ispuniti, ostaje da se vidi. Njihova uloga nije samo prenositi znanja, već najveći učinak njihovog djelovanja postiže se življenjem islama, te uz to konstantno obrazovanje („Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate...“ - El-Bekare, 44).

Ovaj priručnik je ozbiljan podsticaj vjeroučiteljima/vjeroučiteljicama za promišljanje koje sadržaje i na koji način prezentiraju i da li ih sami žive. Koliko god imao nedostataka u tehničkom smislu (npr. navod prezimena *Zvizdić – Zvizdović i sl.*), ili koliko god imao apologetički ton spram islama, on je ozbiljno postavio historijski zadatak pred vjeroučitelje/vjeroučiteljice kako da govore o mirovnoj dimenziji islama i na koji način da komuniciraju sa djecom (pripreme za sat). Ovo vrijeme traži nova promišljanja islama u vremenu i prostoru i ovaj priručnik je to i uspio.

Ali svakako svoj doprinos uozbiljenju, krajnje je vrijeme za to, pri izradi nastavnih planova i programa, odnosno curriculumu, izradi udžbenika, izradi priručnika, kvalitetnom i konstantnom educiranju vjeroučitelja/vjeroučiteljica, moraju dati sve institucije Islamske zajednice, a posebno visokoškolske ustanove (Fakultet islamskih nauka, islamski pedagoški fakulteti, medrese...). Nadam se da će ovo biti mali podsticaj jer znam i vjerujem da

imamo stručnih profesora i profesorića, vrsnih alima koji mogu odgovoriti na ovovremeni izazov u odgoju i obrazovanju naše mladeži.

Amira Išerić

DŽERRAHIJSKI RED HZ. PİR NUREDDIN DŽERRAHI I DŽERRAHIJSKI TARIKAT

Mehmet Cemâl Öztürk, CERRÂHİLİK, hz. pîr Nûreddin Cerrahî ve Cerrahî tarikati, Izdavačka kuća GELENEK, Istanbul 2004, 311+48 str.

Džerrahijski red, čiji je osnivač Nuredin Džerrahi (1678-1703), proširio se na području Osmanlijskog carstva u zadnjih 200 godina vladavine Osmanlija.

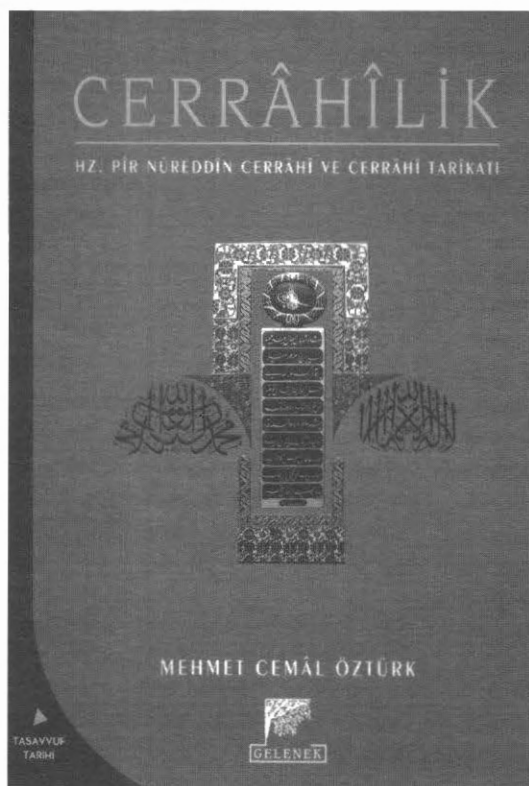
Ovaj red je i danas u centru pažnje ljudi različitih kultura i shvatanja, naročito u pogledu tekijske kulture i muzike. Postoji dosta radova o osnivaču džerrahijskog reda, šejhu Nuredinu Džerrahiji, ali su to radovi istraživača iz različitih oblasti. Treba još dodati da su ti radovi većinom iz oblasti književnosti i sociologije, i zbog toga sadrže mnoge pogrešne podatke.

Ova knjiga je rezultat rada Mehmeta Džemala Öztürka, koji je ranije pisao o temi raufijskog i nasuhijskog reda. Ovaj rad, započet kao magistarska disertacija, proširen je u naučnom i akademskom smislu.

Šejh Nuredin Džerrahi je rođen 5. maja 1678. godine, u istanbulskoj mahali Džerrah-paša. Kad je završio medresu imenovan je za glavnog kadiju u Kairu. Na dan kada je trebao da krene za Egipat, posjetio je šejha Aliju Alaeddina Konstendilija. Pod njegovim utjecajem odustao je od odlaska u Kairo. Današnja džerrahijska tekija u Istanbulu je izgrađena uz pomoć istanbulskog age Bešir-age i sultana Ahmeta III u istanbulskoj mahali Karagümrük, odakle se tarikat raširio.

Knjiga je sasatavljena od predgovora, šest dijelova i dodataka. U prvom dijelu su opisani halvetijski tarikati, hz. pîr Omera Halvetija, pîr Sani Šejh Seyid Jahja Sirvani, potom grane poput:

15 PANDŽO, Amra, *Priručnik*, Udruženja za dijalog u porodici i društvu „Mali koraci“, 2008., str.121.

halvetije-rusenije, džemalije, šemsije, ahmedije i ramazanije, buhurije-halvetije, džihangirije-halvetije, hatatije-halvetije, raufije-halvetije i džerrahije-halvetije.

U drugom dijelu, glavna tema je život Nureddina Džerrahije, njegovo obrazovanje, inicijacija u tarikat, otvorenje tekije, njegov šejh Alija Alaaddin Konstsendili, silsila tarikata, pripovijedi i njegova djela (Muršid-i Dervišan, Virdi-kebir-i Subhije i Virdi-i sagiri Mesaiye, rasprave i pjesme o hazreti Pejgamberu). U istom dijelu knjige nalaze se i biografije halife šejha Sulejmana Velijudina, šejha Husameddin-i Merdijje, Mehmet Emin-efendije, šejha Jahja Serafeddin Moravije, šejha Junusa Musulije, šejha Mustafe Tehfurdaije i šejha Čelebije Mehmeda Bursevije.

U trećem dijelu je opisan adab i pravila tarikata, koja izdvajaju džerrahijski red u cijelom svijetu. Bejat, Kultura tarikata, Etvar, Seb'a, Halvet džihaz-tarikat, Jezik tarikata, Devran i mukabela, Kuud tevhid, Devran, Vefa-devri, Sultan-devri, Bedevijski zikir, su neki od podnaslova u ovom dijelu.

U četvrtom dijelu, opisane su tekije koje su osnovane na Balkanu te u Anadoliji i Istanbulu. Tekije na Balkanu poput Mora tekije, tekije u Vesnica-ma, Naupliji, Patrasu, Solunu, Sirozu,

Skopju, Radovišu i Jambolu; tekije u zapadnoj Turskoj, poput tekija u Tekirdađu, Edirnama, Bursi; tekije u anadolijским gradovima, kao što su tekije u Isparti i Manisi; te neke tekije u Mosulu i Kairu.

U Istanbulu je prvobitno opisana glavna tekija šejha Nureddina Džerrahije, a zatim i tekije poput Evrenos Dede, Halil Nizameddinova tekija, Karadoz-mesdžid tekija. U ovom dijelu se spominje trinaest tekija koje su vodili džerrahijski šejhovi, otkako su tekije zakonski bile zatvorene. Pored ovih trinaest tekija, u ovom djelu navedeni su i podaci o trideset tekija koje su privremeno vodili džerrahijski šejhovi.

U petom dijelu knjige je obrađena tekijiska muzika u kojoj su među tarikati-

ma najviše doprinijeli kompozitori i izvodači iz džerrahijskog reda.

Poznato je još od 17. vijeka, otkako je uspostavljen džerrahijski red, da postoje zapisi o svim aktivnostima u tekiji, te o životima šejhova i njihovih nasljednika koji su vodili red. Džerrahijski red je možda i najsretniji kada je u pitanju brojnost zapisa o historiji reda i tekije. U šestom dijelu se nalazi prijevod triju njavažnijih djela o tekijskoj literaturi: *El-kavlu'l-mubin fi ahval-i šejh Nureddin* od Haririzade Mehmed Kemaleddina, *Natiku's-savab* od Mehmed Sakir Halveti en-Nurije, i *Gulsen-i azizan* od šejha Abdullatifa el-Džerrahije.

U dodacima na kraju djela su i fotografije džerrahijskih tekija i parcela, tekstovi sa zidova tekija i nišana, te uzorci tekijске odjeće poput hrka, hajdarije, tennure. Bogata arhiva fotografija šejhova, te karte koje pokazuju turbeta i tekije, planove i minijature i fotografije nekih osmanskih dokumenata, koji se odnose na tekije su u ovom zadnjem dijelu. Dodana je i silsila ramazanija, te note i riječi pojedinih ilahija.

Dr. Hür Mahmut Yücer

GENOCID KAO POLITIČKI, VOJNI I SOCIJALNI PROJEKAT - SUDBINA (ISTOČNE) BOSNE I BOŠNJAKA?

(Dr. Edina Bećirević, "Na Drini genocid", Buybook, Sarajevo, 2009. godine)

"Na Drini genocid" adaptirana je doktorska disertacija Edine Bećirević,^[1] koja je pod naslovom "Genocid u istočnoj Bosni 1992.-1993. godine: srpski politički, vojni i socijalni projekat", odbranjena 24.3. 2008. godine, na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu. Knjiga je podijeljena u pet preglednih i sistematičnih poglavlja koja se, po potrebi, mogu čitati i služiti kao zasebne cjeline.

U prvom, posebno značajnom, poglavlju autorica nudi koristan i detaljan pregled relevantne sociološke literature o genocidu te nas ustvari već kroz prvo poglavlje upoznaje s različitim teorijskim konceptima o genocidu, mnogobrojnim definicijama, tipologizacijom pojedinih autora^[2], socijalnim aspektom zločina genocida. Na samom početku poglavlja predstavljena je definicija pojma zločina genocida iz "Konvencije Ujedinjenih nacija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida". Prema Konvenciji, zločinom genocida se određuje "(...) bilo koji od slijedećih akata počinjenih s namjerom da uništi, u potpunosti ili djelomično (podvukao Dž. H.), nacionalnu, etničku, rasnu ili religioznu grupu: ubijanje članova grupe, nanošenje ozbiljnih tjelesnih ili mentalnih oštećenja članovima grupe, namjerno nametanje grupi teških životnih uvjeta sračunatih da ih dovedu do fizičkog uništenja...; nasilno premještanje djece iz jedne u drugu grupu"^[3].

Razne tipologizacije i nastojanja da se definira šta podrazumijeva zločin genocida otkrivaju niz razlika, odnosno dovode nas do zaključka da genocid može biti kreiran, provoden i realiziran iz mnogo motiva i na mnogo načina. Otuda potreba za komparativnom analizom s ciljem definiranja minimuma zajedničkih karakteristika svih vrsta genocida koje, opet, imaju za cilj efikasnije preveniranje i kažnjavanje. Upravo komparativnom metodom,